

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 27 december 2013

Ö 2656-13

KLAGANDE

1. DW

2. AW

Ombud för 1-2: Advokat AL

MOTPART

Skatteverket

171 94 Solna

SAKEN

Utmätning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2013-05-17 i mål ÖÄ 1182-13

Dok.Id 88202

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut häver Högsta domstolen utmätningen av DWs andel i fastigheten och pantbreven.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

DW och AW har yrkat att Högsta domstolen häver utmätningen av fastigheten X 18.

Skatteverket har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund

1. DW och AW äger fastigheten X 18 med hälften vardera. De bor där tillsammans med sina två barn, en flicka i åttaårsåldern och en pojke i tvåårsåldern. Pojken har en kronisk sjukdom som gör att han behöver särskild omsorg. Flickan misstänks ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
2. För betalning av DWs skatteskulder på 625 000 kr beslutade Kronofogdemyndigheten om utmätning av hans andel i fastigheten och i två pantbrev i fastigheten. Därefter beslutades om utmätning av DWs lön med 6 730 kr i månaden. Kronofogdemyndigheten uppskattade fastighetens värde till 875 000 kr. Värdet på DWs andel bedömdes alltså uppgå till 437 500 kr. Efter avdrag för förrätningskostnader och utdelning till den kreditgivare som hade säkerhet i fastigheten beräknades en försäljning ge ungefär 36 000 kr till betalning av skatteskulderna. En av skattefordringarna preskriberas vid utgången av år 2017, de två andra vid utgången av år 2018.

3. DW och AW överklagade Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning av fastigheten och andelen i två pantbrev. De gjorde gällande bl.a. att utmätningen inte är försvarlig med hänsyn till situationen i familjen och svårigheterna att hitta en ny bostad. De föreslog att löneutmätning i stället sker med ett högre belopp under en tid.

4. Tingsrätten ändrade inte Kronofogdemyndighetens beslut. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Utmätningsordningen

5. I princip får all gäldenärens egendom tas i anspråk genom utmätning, såvida egendomen inte är undantagen som s.k. beneficium. Till skillnad från bostadsrätt och hyresrätt kan fast egendom inte undantas från utmätning som beneficium. Att fastigheten utgör gäldenärens bostad har således ingen betydelse i detta hänseende.

6. Utsökningsbalken innehåller dock vissa generella bestämmelser om den utmätningsordning som ska följas. Utmätningsordningen har betydelse främst för de fall där sökanden inte har särskild förmånsrätt för sin fordran (jfr 4 kap. 4 § utsökningsbalken).

7. Som en allmän regel gäller enligt 4 kap. 3 § första stycket utsökningsbalken att utmätning ska ske endast om det belopp som kan beräknas flyta in, efter avdrag för kostnader som uppkommer efter utmätningen, ger ett överskott som gör åtgärden försvarlig. Det är själva det förväntade överskottet vid en realisation som står i blickfånget, och utmätning kan aktualiseras så snart överskottet täcker mer än de kostnader som beräknas uppkomma efter utmätningen. När andra utmätningbara tillgångar saknas, finns det inte något egentligt utrymme för att ge omständigheter av annat slag än det förväntade

överskottet en mer avgörande eller självständig betydelse. Det förhållandet att en utmätning avser en bostadsfastighet kan inte hindra en utmätning. Detta hänger samman med att ett undantag för sådana fastigheter i realiteten skulle innebära att egendom togs undan från utmätning i vidare mån än som följer av bestämmelserna om beneficium. (Se NJA 2010 s. 397 I och II.)

8. Vidare finns i 4 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken en bestämmelse för det fallet att olika slags egendom finns att tillgå hos gäldenären och det kan bli fråga om att välja vilken egendom som ska utmätas. Som utgångspunkt gäller enligt bestämmelsen att det i första hand bör tas i anspråk sådan utmättningsbar egendom som kan användas till fordringens betalning med minsta kostnad, förlust eller annan olägenhet för gäldenären.

9. Vid tillämpningen av 4 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken ska det göras en intresseavvägning. Vid valet mellan olika slag av egendom bör enligt lagförarbetena beaktas inte bara sökandens rätt att få betalning utan även hans intresse av att betalning flyter in utan onödigt dröjsmål. Tidsfaktorn är dock inte avsedd att ges så stor betydelse om sökandens intresse av en snabb betalning inte är särskilt starkt och någon särskild risk inte är förenad med att man avvaktar. Samtidigt bör i rimlig utsträckning hänsyn tas till gäldenärens behöriga intressen, inte minst intresset av att onödig värdeförstöring inte sker. Om det kan anses skäligen förenligt med sökandens intresse och i övrigt bedöms motiverat, bör enligt förarbetena hänsyn tas till gäldenärens önskemål. Normalt bör fast egendom utmätas sist. (Jfr Lagberedningen i SOU 1973:22 s. 218 f. och prop. 1980/81:8 s. 361 f.)

10. Enligt artikel 8 i Europakonventionen har den enskilde rätt till respekt för sitt hem. Det innebär att det krävs starka skäl för att en bostad ska kunna tas i anspråk. Artikel 8 ska därför beaktas vid den intresseavvägning som ska göras enligt 4 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken. Av betydelse är då

också det hänsynstagande till barnets bästa som följer av FN:s konvention år 1989 om barnets rättigheter.

11. I utmättningsordningen ligger således att – i den mån det är möjligt – annan tillgänglig egendom än bostad bör tas i anspråk för betalning av sökandens fordran.

Bedömningen i detta fall

12. I detta fall finns annan egendom än bostaden tillgänglig för utmätning, nämligen DWs lön (jfr däremot NJA 2010 s. 397 II). Det kan visserligen inte antas att skattefordringarna kommer att bli helt betalda genom den pågående löneutmätningen. En försäljning av fastigheten beräknas dock bara ge ett i sammanhanget mindre belopp, motsvarande vad som under en förhållandevis begränsad tid kan förväntas flyta in genom löneutmätning. Skattefordringarna preskriberas först om några år, och såvitt framkommit har Skatteverket inte heller av något annat skäl ett starkt intresse av att det nu sker en utmätning och försäljning av fastigheten. En sådan åtgärd skulle däremot i dag innebära betydande olägenheter för DW och hans familj.

13. En avvägning av de intressen som gör sig gällande leder till slutsatsen att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl för utmätning även av fastigheten. Utmätningen av DWs andel i fastigheten och i pantbrevet ska därför hävas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Kerstin Calissendorff, Johnny Herre,
Martin Borgeke, Dag Mattsson (referent) och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Mirja Högström